

Cílíme na hudební prožitek, nikoliv na výkon

Foto Helena Kočmířová

Skupinová výuka hry na zobcovou flétnu v mateřských školách a flétnových kroužcích je u nás masově rozšířený jev. Učitelé, kteří ji vedou, sami vědí nejlíp, že to není vůbec jednoduché. Zkušení pedagogové a profesionální hráči na zobcovou flétnu **Hana Šťastná** a **Jan Kvapil** se rozhodli nabídnout jim pomocnou ruku v podobě uceleného metodického konceptu, který nazvali přízvučně Flautoškolka. Nedávno vyšla v nakladatelství Bärenreiter Praha.

Co vás vedlo k vytvoření Flautoškolky?

JK: Chtěli jsme, aby se i nejmladším dětem ve skupinových výukách dostávalo esteticky i hráčsky kvalitní výuky. Aby se v nich kultivoval cit pro zvuk a hudbu už v tomto útlém věku. Slychám, že toho se při skupinové výuce u tak malých dětí dosáhnout nedá, že se dokonce nedá docílit ani intonačně přijatelný tón. My jsme přesvědčeni, že to jde, jen vědět, jak na to, a chtít. Myslím si, že Flautoškolka může v tomto směru pedagogům hodně pomoci. A to nejen metodicky. Klíčovou součástí našeho konceptu je totiž používání dětské pětidírkové zobcové flétny.

Záměrně nepoužíváme noty. Prstoklady nebo tóny pojmenováváme pomocí skřítků a zaznamenáváme tabulaturami. Přátelsky a hravě rozvíjíme dětskou hudební tvořivost.

Všechny metodické koncepty pro děti pracují s klasickou flétnou sopránovou. Proč tedy pětidírková flétna?

HŠ: Ze samé podstaty tohoto nástroje. Je to flétna dětská. V Německu je známá jako Kindergartenflöte. Je pro předškolní děti přímo ideální, zapadá do jejich dětského světa a nemusí se trápit s „dospěláckým“ nástrojem. Sopránová zobcová flétna je totiž zdánlivě jednoduchá záležitost, vydá zvuk, i když ji strčíte do větru nebo prúvanu. Zdá se na první pohled docela jednoduše ovladatelná, ale není, pro děti je víceméně neovladatelná. Dítě předškolního věku skutečně nemůže hrát na „sopránku“ čistě, ani tónově přijatelně, pokud není odborně vedeno. Pětidírková flétna (pozn. redakce: diatonická s rozsahem prvních

6 tónů stupnice G dur) však mnohé potenciaální nešvary ze své podstaty eliminuje. V porovnání se „sopránkou“ je menší a její konstrukce vyhovuje lépe dětské ruce, protože se z hlediska prstové i tónové techniky snadněji ovládá. Proč tedy této možnosti vhodnějšího nástroje pro malé děti nevyužít? V poslední době řada pedagogů v kroužcích pro nejmenší děti už pětidírkou

Jan Kvapil – hráč na zobcovou flétnu a výrazná osobnost v oblasti hudební pedagogiky. V současné době kromě jiného vyučuje hru na zobcovou flétnu jako hlavní obor na Janáčkově konzervatoři v Ostravě. Více než dvacet let se intenzivně zabývá vzděláváním učitelů ZUŠ, pořádá a vede akreditované semináře na mnoha místech České republiky i v zahraničí. Je spoluautorem třídílné učebnice hry na sopránovou zobcovou flétnu Flautoškolka.

vou flétnu používá a jejich zkušenosti, které si předáváme na seminářích, nám potvrdily, že pětidírková flétna byla pro náš nový metodický koncept Flautoškolka opravdu tou správnou volbou.

Je pětidírková flétna běžně dostupná?

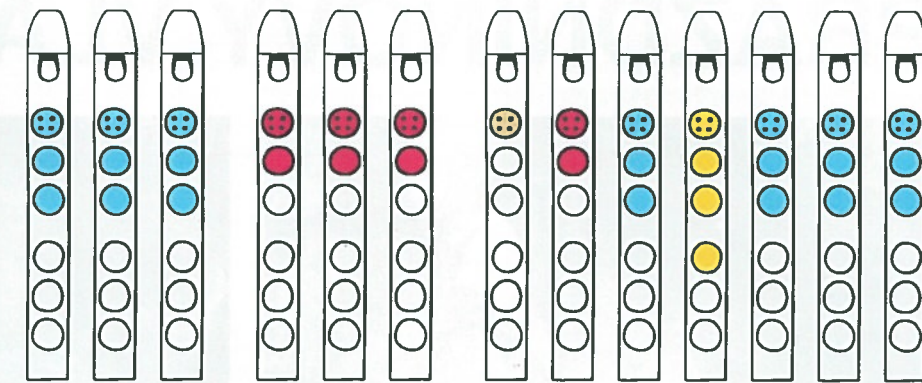
JK: Pochází z Německa, v Čechách ji lze bez problémů zakoupit u nakladatele Flautoškolky, existuje ale i menší domácí výrobce. Samozřejmě doufáme, že Flautoškolce se bude dařit a budou na to reagovat i další prodejci a snad i výrobci nástrojů. Věříme, že tak bude flétnička postupem času ještě dostupnější a třeba se dočká i své celoplastové lacinější varianty. Neočekávám ovšem, že se najednou přestane v masovém měřítku používat ve skupinové výuce sopránová flétna, proto jsme také koncipovali Flautoškolku i s ohledem na tuto skutečnost.

Hana Šťastná – učitelka hry na zobcovou flétnu s více než třicetiletou praxí, v současné době vyučuje na ZUŠ Taussigova v Praze 8. Od 90. let působí jako lektorka zobcové flétny na kurzech České Orffovy společnosti a dalších akreditovaných seminářů pro učitele v různých krajích republiky. Je spoluautorkou úspěšné knihy a stejnojmenného představení pro mateřské školy „O čtyřech flétničkách“. Flautoškolka je určitým završením jejího pedagogického hledání.

Chtěli jsme, aby fungovala jako zásobárna podnětů a inspirací i pro učitele skupinové výuky hry na „sopránku“. Její principy jsou z valné části aplikovatelné. Přesto bych doporučoval, aby pedagogové zvažili u předškoláků přechod na dětskou flétnu pětidírkovou. Zjednodušeně řečeno – získají lepší výsledky za méně práce.

To zní lákavě. Ale na čem je vlastně výuka pro předškoláky ve vaší Flautoškolce postavena?

HŠ: Samozřejmě na kreativité – pro děti i kantory. U tak malých dětí to ani jinak nejde a nemělo by být. Základem je respektování možnosti dětí daného věku. Využíváme potenciál jejich zvědavosti a unikátní schopnost nápodoby a přirozené touhy něco tvořit. Principiálně pracujeme s jejich smyslovým vnímáním a intuicí. Cílíme na prožitek, nikoliv na výkon. Naše základní pravidlo zní: žádné velké ambice. Není přece důležité přehrát co nejvíce písniček a rychle se naučit všechny prstoklady, jde především o vztah k hudbě, radost z vlastního muzicírování. Záměrně nepoužíváme noty, je to v tomto věku zbytečná intelektuální zátěž. Na to, aby se děti naučily vnímat hudbu na elementární úrovni, noty nepotřebují. Pracujeme na základě nápodoby a fonogestiky, třeba prstoklady nebo tóny pojmenováváme pomocí skřítků a zaznamenáváme tabulaturami. Přátelsky a hravě rozvíjíme dětskou hudební tvořivost, vztah k nástroji a postupně děti seznamujeme se základními hudebními prostředky, jako jsou rytmus, dynamika, frázování, výška a barva tónu. A to všechno velmi nenásilně, formou her. Zapojujeme všechny smysly, je tu hra na tělo, necháváme je čichat, hmatat, tancovat, zpívat, improvizujeme. Spousta cvičení, her a postupů je z mé vlastní dlouholeté pedagogické praxe při skupinové výuce dětí, mám vyzkoušeno, co funguje a co ne. Většina textů, říkadel a příběhů jsou

Do-brý den, do-brý den, na flét-nu si za-hra-jem.

naše vlastní. Výuková látka je postavena na jednoduchém příběhu, chcete-li pohádce, kouzelného skřítků Flautíka a jeho kamarádů, jejichž příhody napomáhají navozovat situace potřebné pro výuku. Máme k tomu pro děti krásný obrázkový žákovský sešit, tzv. Flautikův sešit, a také spoustu doplňků pro zpestření a rozšíření výuky, jako např. samolepky nebo karty, s nimiž se dá hrát pexeso. Základem je ovšem Metodický sešit pro učitele.

Nejde tedy o nástrojovou výuku v pravém slova smyslu - budou ale děti umět po absolvování výuky podle Flautoškolky hrát na flétnu?

JK: Když dítě projde jednorocním výukovým cyklem podle Flautoškolky, což je celkem 23 vyučovacích hodin, tak jsem si jist, že si písničku zahraje docela hezky, a co je pro mě podstatné, nepokazí si sluch ani si neosvojí žádné hráčské zlozvyky, které se pak těžko odnaučují. V návěku stěžejních technických prvků hry na zobcovou flétnu, jako jsou dech, artikulace a prstová technika, vycházíme ze stejných a mnohaletou praxí ověřených metodických principů, na jakých je postavena Flautoškolka, učebnice hry na sopránovou zobcovou flétnu pro ZUŠ, kterou všichni flétnoví pedagogové znají. Ale tím, že veškerá nástrojová výuka se odehrává bez not

a formou zábavy, tak dítě vůbec netuší, že získává i ty správné technické dovednosti, byť na elementární úrovni. Ten profesionální základ je svým způsobem „neviditelný“ i pro učitele.

Jaké předpoklady by měl mít učitel, či spíše učitelka, která bude pracovat s Flautoškolkou?

HŠ: Základní hudební vzdělání je samozřejmost, hra na zobcovou flétnu stačí na úrovni ZUŠ. Počítáme i s nástroji orffovského instrumentáře, které obvykle v učebnách jsou, a je výhodné, když učitelka umí hrát i na jiné nástroje kvůli případným doprovodům. Ale toto vše bych nazvala spíše „technickými“ předpoklady. Tím nejdůležitějším je přesvědčivost a nadšení. Z různých seminářů a kurzů, které lektoruji, dobře vím, že řada pedagogů postrádá metodické materiály a jsou velmi vděční za každou novou informaci. Zejména pak mladí začínající pedagogové jsou velmi dychtiví, mají zájem o podnětnou literaturu tohoto typu. Ale ráda bych zdůraznila, že naše Flautoškolka není nějaký manuál, kterého je potřeba se držet. Počítáme s kreativitou učitelky, chceme jen navést na určitý způsob myšlení a přístupu. Ostatní je na nich samých. Tvořivost učitele, který pracuje s předškolními dětmi, je základ. Pokud ji v sobě nemá, pak ani sebelepší metodika nepomůže.

Je všeobecně známo, že hru na zobcovou flétnu doporučují pediatři, protože příznivě ovlivňuje dýchací systém. Jak se díváte na terapeutickou roli hry na zobcovou flétnu?

JK: Byl bych velmi opatrný. Souhlasil bych s tím, že hra na zobcovou flétnu pozitivně ovlivňuje dýchání a jemnou motoriku prstů a může příznivě působit i na logopedické potíže dítěte. Ale chápat zobcovou flétnu jako terapeutickou pomůcku, to bych opravdu nechtěl. ■

www.flautoskolka.cz

PhDr. Yvetta Koláčková